

ALICE MUNRO

*Castle Rock
Manzarası*

Ceviri: ROZA HAKMEN

♥ can
öykü

ALICE MUNRO
CASTLE ROCK
MANZARASI

The View from Castle Rock, Alice Munro

© 2006, Alice Munro

© 2016, Can Sanat Yayınları A.Ş.

Tüm hakları saklıdır. Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir yolla çoğaltılamaz.

1. basım: Mayıs 2016, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 3 000 adet yapılmıştır.

Editör: Seçkin Selvi

Düzeltili: Ebru Aydın

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Kapak tasarımı: Utku Lomlu / Lom Tasarım (www.lom.com.tr)

Kapak baskı: Azra Matbaası

Litros Yolu 2. Matbaacılar Sitesi D Blok 3. Kat No: 3-2

Topkapı-Zeytinburnu, İstanbul

Sertifika No: 27857

İç baskı ve cilt: Ayhan Matbaası

Mahmutbey Mah. Devekaldırımı Cad. Gelincik Sokak No: 6 Kat: 3

Güven İş Merkezi, Bağcılar, İstanbul

Sertifika No: 22749

ISBN 978-975-07-3219-5

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Hayriye Caddesi No: 2, 34430 Galatasaray, İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com/9789750732195

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 31730

ALICE MUNRO
CASTLE ROCK
MANZARASI

ÖYKÜ

İngilizce aslından çeviren

Roza Hakmen

♥can

Alice Munro'nun Can Yayınları'ndaki diğer kitapları:

Bazı Kadınlar, 2011

Çocuklar Kalıyor, 2012

Nefret, Arkadaşlık, Flört, Aşk, Evlilik, 2013

Firar, 2014

Sevgili Hayat, 2014

Gençlik Arkadaşım, 2016

ALICE MUNRO, 1931'de Ontario'da doğdu. Kanadalı eleştirmenlerin "Bizim Çehov'umuz" diye tanımladıkları usta hikâyecinin *Dance of the Happy Shades* (Mutlu Gölgelerin Dansı, 1968); *Something I've Been Meaning to Tell You* (Sana Söylemek İstedğim Bir Şey, 1974); *The Beggar Maid* (Fakir Hizmetçi, 1978); *The Moons of Jupiter* (Jüpiter'in Ayları, 1982); *The Progress of Love* (Aşkın Gelişimi, 1986); *Gençlik Arkadaşım* (1990); *Open Secrets* (Aleni Sırlar, 1994); *Çocuklar Kalıyor* (1998); *Nefret, Arkadaşlık, Flört, Aşk, Evlilik* (2001); *Firar*, (2004); *Castle Rock Manzarası* (2006); *Bazı Kadınlar* (2009); *Sevgili Hayat*, (2012) dışında *Lives of Girls and Women* (Genç Kızların ve Kadınların Yaşamı, 1971) adlı bir romanı yayımlandı. Munro, yazarlık kariyeri boyunca, Kanada'da Governor General, Uluslararası Man Booker, Marian Engel, Trillium Edebiyat, Rea Öykü, PEN/Malamud, Giller, Libris ve O. Henry gibi birçok ödüle layık görüldü. Ayrıca 2013 Nobel Edebiyat Ödülü'nün de sahibi oldu.

ROZA HAKMEN, 1956'da İzmir'de doğdu. 1974'te İzmir Amerikan Kız Koleji'ni, 1979'da ODTÜ Ekonomi Bölümü'nü bitirdi. Bugüne değin, başta Cervantes, Marcel Proust, Oscar Wilde, Carson McCullers, Ernest Hemingway, Juan Benet, Nina Berberova, Anthony Burgess, Mircea Eliade, Tama Janowitz, Anne Rice, Mario Vargas Llosa, Marguerite Duras olmak üzere dünya edebiyatının önde gelen yazarlarının yapıtlarını dilimize çevirdi.

İçindekiler

Önsöz	13
BİRİNCİ BÖLÜM / Hiçbir Avantajı Yoktur	
Hiçbir Avantajı Yoktur	17
Castle Rock Manzarası	41
Illinois	99
Morris İlçesinin Vahşi Arazileri	121
Ekmek Parası için Çalışmak	135
İKİNCİ BÖLÜM / Ev	
Babalar	181
Elma Ağacının Altında Yatarken	205
İşçi Kız	233
Kalem	259
Ev	289
Niçin Öğrenmek İstiyorsunuz?	319
SONSÖZ	
Ulak	345

Beni pek çok sancılı çalışmamda destekleyen
ve bu kitaba duyduğu heyecanla
Ettrick Kirk Mezarlığı'nı muhtemelen
yağmurda kolaçan eden
Douglas Gibson'a ithafen.

Önsöz

Yaklaşık on ya da on iki yıl önce, ailemin Laidlaw soyadlı kolunun tarihçesiyle özel olarak ilgilenmeye başladım. Laidlaw'lara ilişkin epeyce bilgi vardı – ünlü ve varlıklı olmadıkları, İskoçya İstatistik Raporu'nda (1799) *hiçbir artısı yoktur* diye tarif edilen Ettrick Vadisi'nde yaşadıkları göz önünde bulundurulursa, bu kadar çok bilginin bulunması olağandışıydı. Birkaç ay boyunca İskoçya'da, Ettrick Vadisi'nin yakınında yaşadım ve bu sayede isimlerini Selkirk ve Galashiels halk kütüphanelerindeki yerel tarihçelerde bulabildim, James Hogg'un *Blackwoods Magazine*'de onlar hakkında yazdıklarını öğrenebildim. Hogg'un annesi Laidlaw ailesindendi, *Walter Scott The Minstrelsy of the Scottish Border* [İskoç Sınırı Halk Ezgileri] derlemesi için baladlar topladığı sırada, Hogg onu annesiyle görüştürmüştü. (Annesi bazı baladlarla katkıda bulunmuş ama daha sonra yayımlanmalarına gücenmişti.) Ayrıca şansım varmış, ailemin bütün kuşaklarından uzun, açıksözlü, bazen taşkın mektuplar ve ayrıntılı anılar kaleme alan biri çıkmış. Hatırlayacak olursanız, İskoçya John Knox'un İncil'i okuyabilmek için her çocuğun köy okulunda okuma yazmayı öğrenmesi gerektiğine karar verdiği ülkeydi.

Bununla da kalmadı.

Zaman içinde topladığım malzemeyi birleştirirken, neredeyse ben farkına varmadan yer yer öyküye benzer şeyler biçimlenmeye başladı. Kişilerin bazıları kendilerini bana kendi sözleriyle sundu, bazıları da durumları gereği ortaya çıktı. Onların sözleriyle benimkiler, geçmişe ilişkin kavrayışımızın ola-

bileceği kadar doğru, belirli bir dekorda hayatlarının ilginç bir yeniden yaratımını oluşturdu.

O yıllarda bir yandan özel bir öyküler dizisi yazmaktaydım. Bu öyküleri düzenli aralıklarla yayımlanan kurmaca türündeki kitaplarıma dahil etmedim. Neden? Çünkü o kitaplarla ait olmadıkları hissini taşıyordum. Anı olmasalar da yazdığım diğer öykülere, birinci tekil şahsın ağzından yazılmış öykülerime bile oranla kendi hayatıma daha yakındılar. Birinci tekil şahsın ağzından yazılmış diğer öykülerimde de kişisel malzemeyi kullanmış ama nasıl istersem o şekilde kullanmıştım. Çünkü esas yaptığım şey, bir öykü oluşturmaktı. Yayımlanmayan öykülerimde ise tam anlamıyla bunu yapmıyordum. Bir hatıratın yazılışına daha yakın bir şeydi yaptığım – bir hayatı, kendi hayatımı keşfediyordum ama ciddi ya da titizlikle gerçeğe uygun şekilde değil. Kendimi merkez kabul edip elimden geldiğince araştırmacı biçimde o benliği anlattım. Ama bu benliğin etrafındaki kişiler kendi hayatlarını ve renklerini oluşturup gerçekte yapmadıkları şeyler yaptılar. Selamet Ordusu'na katıldılar, bir zamanlar Chicago'da yaşadıklarını söyleyip durdular. Birini elektrik çarptı, bir diğeri atlarla dolu bir ahırda çiftle ateş etti. Hatta bu kişilerin bazıları kaynaklarından o kadar uzaklaştı ki, esasen kim olduklarını dahi hatırlamıyorum.

Bunlar birer *öykü*.

Bu tür öykülerde bir hayatın gerçeğine kurmacada genellikle yapıldığından daha fazla dikkat edildiği söylenebilir. Ama üzerine yemin edecek kadar da değil. Bu kitabın aile tarihçesi olarak adlandırılacak bölümü de genişleyerek kurmacaya dönüştü ama daima gerçeğe bağlı bir anlatının çerçevesi içinde kaldı. Bu şekilde geliştirildiğinde iki akış birbirine o kadar yaklaştı ki, bu kitapta olduğu gibi tek bir akışta birleştirilmeleri gerektiği sonucuna vardım.

BİRİNCİ BÖLÜM

Hiçbir Avantajı Yoktur

HİÇBİR AVANTAJI YOKTUR

Bu kilise bölgesinin hiçbir avantajı yoktur. Tepelerde toprak çoğunlukla yosunludur ve tarıma uygun değildir. Hava genellikle rutubetlidir. Bunun nedeni, yüksek tepelerin bulutları ve yosunlu topraktan durmadan yayılan buharı sürekli çekmesidir..

En yakın pazar yerleşimi on beş mil uzaktadır ve yollar neredeyse geçilemeyecek kadar alçaktır. Ayrıca zaman zaman kar da büyük mâni oluşturur, aylar boyunca dünyayla bütün ilişkimiz kesilir. Çok büyük bir eksi de, köprü eksikliğidir; sular kabardığında yollar kesilir... Arpa yulaf ve patatesten başka ürün yetişmez. Buğday çavdar turp ve lahana hiç denenmez...

Bu kilise bölgesinde on toprak sahibi vardır; hiçbiri topraklarında yaşamaz.

1799 İskoçya İstatistik Raporu'na
Selkirk ili, Ettrick kilise bölgesinin
papazı tarafından sunulmuştur.

Ettrick Vadisi, Edinburgh'un yaklaşık elli mil güneyinde, Hadrianus'un kuzeyli vahşileri dışarıda tutmak amacıyla yaptırdığı duvar boyunca uzanan İngiltere sınırının da otuz mil kadar kuzeyinde yer alır. Antoninus'un

salтанatı sırasında Romalılar daha da ilerleyip Clyde Halici ile Forth Halici arasında bir istihkâm hattı inşa ettiler, ancak bu o kadar uzun ömürlü olmadı. İki sur arasındaki topraklarda uzun süredir çeşitli halklar yaşamakta: bazıları İrlanda'dan gelen ve İskoç adı verilen Keltler, güneyden gelen Anglosaksonlar, Kuzey Denizi'nin karşı yakasından gelen Norveçliler ve muhtemelen geriye kalmış bazı Piktler.

Ailemin bir süre yaşadığı, Etrick Vadisi'ndeki yüksek ve taşlık çiftliğin adı Far-Hope'tu. Yerel coğrafyada kullanıldığı şekliyle *hope* kelimesi Norveççe eski bir kelimedir; ülkenin bu bölümünde tahmin edilebileceği gibi Norveççe, Anglosaksonca ve Galce kelimeler bir arada kullanılır, Galliler'in erken bir tarihteki varlığına işaret eden kimi eski Bretonca kelimeler de araya karışmıştır. *Hope* körfez demektir; ama suyla değil toprakla dolu ve kısmen tepelerle çevrilidir –bu örnekte Güney Uplands'in sınır dağları olan yüksek ve çıplak tepeler. Black Knowe, Bodesbeck Law ve Etrick Pen en büyük üç tepedir– bu isimlerde *tepe* kelimesinin üç ayrı dildeki karşılığını buluruz. Tepelerin bazıları şimdi Sitka ladini dikilerek yeniden ağaçlandırılıyor ama on yedinci ve on sekizinci yüzyıllarda, İskoçya krallarının avlağı olan büyük Etrick Ormanı bir ya da iki asır önce kesilip otağa ya da fundalığa dönüştürüldüğünden, muhtemelen tümüyle ya da büyük ölçüde çıplaktı.

Far-Hope'un üzerinde, vadinin tam sonundaki dağ, İskoçya'nın omurgasıdır ve batıya, Solway Halici'ne ve Atlas Okyanusu'na dökülen akarsular ile doğuya, Kuzey Denizi'ne dökülen akarsuları birbirinden ayırır. Kuzeye doğru on millik mesafede ülkenin en ünlü şelalesi Grey Mare's Tail¹ bulunur. Vadinin başında yaşayanların pazar

1. (İng.) Kır kısağın kuyruğu. (Ç.N.)

yerleşimi olan Moffat'tan beş millik mesafedeki Devil's Beef Tub¹ çalınmış sığırların –yani kanunsuz on altıncı yüzyılda yağmacıların alıp götürdüğü İngiliz sığırlarının– saklandığı yer olduğu sanılan, dağlardaki derin bir yarıktır. Ettrick Vadisi'nin aşağı kısmında Dante'nin “Cehennem”inde anılan, on ikinci ve on üçüncü yüzyılların filozof ve sihirbazı Michael Scott'un yaşadığı Aikwood vardı. Bu yetmezmiş gibi, İskoçların gerilla kahramanı William Wallace'ın burada İngilizlerden saklandığı söylenir; ayrıca Merlin'in –*Merlin'in*– eski ormanda Ettrick çobanları tarafından pusuya düşürülüp katledildiği de hikâye edilir.

(Bildiğim kadarıyla atalarım kuşaklar boyunca Ettrick çobanlarıydı. Ormanda çobanların bulunması tuhaf gelebilir ama öyle anlaşılıyor ki, avlak olarak kullanılan ormanların birçok yerinde açıklık alanlar vardı.)

Her şeye rağmen vadi, ilk görüşümde beni hayal kırıklığına uğrattı. İnsan bir yeri hayalinde kurduğunda genellikle öyle olur. Mevsim bahar başıydı, tepeler kahverengi, daha doğrusu eflatunumsu kahverengiydi, bana Calgary civarındaki tepeleri hatırlattılar. Ettrick Suyu hızlı ve berrak akıyordu ama Ontario'da büyüdüğüm çiftliğin yanından geçen Maitland Irmağı'ndan çok daha dardı. Başlangıçta ilginç Kelt tapınak kalıntıları zannettiğim, halka halinde dizili taşlar, pratik koyun ağıllarından başka şey olamayacak kadar çok sayıda ve bakımlıydı.

Tek başıma seyahat ediyordum; Selkirk'ten haftada iki gün çalışan Alışverişçiler Otobüsü'yle gelmiştim, otobüs Ettrickbridge'den ileriye gitmiyordu. Postacıyı beklerken etrafı dolaşım. Postacının beni vadinin üst kısmına götüreceği söylenmişti. Ettrickbridge'de görülecek başlıca şey, kapalı bir dükkânın üzerindeki Silk Cut tabelasıydı.

1. (İng.) Şeytanın sığır fıçısı. (Ç.N.)

Dünyanın yaşayan en büyük öykü yazarı diye tanımlanan Alice Munro, bu kitabında çok farklı bir biçem deneyerek kısa öykülerden oluşan bir anı-roman sunuyor okuyucularına. Gerçekle kurgunun sarmalından oluşan sürükleyici bir yapıt.

İskoçya asıllı atalarının 18. yüzyılda Kanada'ya göç etmesiyle başlayan aile tarihçesi Munro'nun günümüzdeki yaşama kadar uzanıyor. Her öykü başlı başına bir birim olsa da, aslında bir zincirin halkalarını oluşturuyor.

O halkalar boyunca ilerleyerek iki yüz yıl içindeki toplum yapısını, toplumun değer ölçütlerini, insan ilişkilerini, giderek değişen üretim ve tüketim biçimlerini, kısacası insana dair bütün özellikleri eşsiz biçimiyle aktaran bir yazarın ustalığına hayran kalıyoruz.

